

บทความ เรื่อง “ความเชื่อเรื่องกล้วยของคนไทย”
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเจริญเติบโตของพืช
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความสำคัญของการเจริญเติบโตของพืช
รายวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รหัสวิชา ว21101 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความเชื่อเรื่องกล้วยของคนไทย

เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่อยู่เคียงคู่กับคนไทยมาช้านาน จึงก่อให้เกิดความผูกพัน ความเชื่อที่น่าสนใจมากมายประการ เช่น หญิงแม่ลูกอ่อนต้องรับประทานแกงหัวปลีจะทำให้มีปริมาณน้ำนมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งตามหลักโภชนาการแล้วในหัวปลีอุดมด้วยคุณค่าทางอาหาร เกือบแร่ วิตามินต่าง ๆ โดยเฉพาะธาตุเหล็กที่ใช้บำรุงเลือดและเพิ่มน้ำนม หรือความเชื่อเกี่ยวกับผู้หญิงกำลังตั้งท้องที่กลัวการเกิดลูกแฝด ก็จะหลีกเลี่ยงการกินกล้วยแฝด เป็นต้น ความเชื่อเรื่องนางพรายตานีเป็นผู้หญิง หน้าตาสวยงาม ผิวขาว อาศัยอยู่ในต้นกล้วยตานี มักปรากฏตัวให้ผู้คนพบเห็นอยู่เสมอ ถ้ากล้วยตานีออกปลีกลางต้นก็ถือกันว่ากล้วยตานีนั้นเกิดมีพรายนางตานีขึ้นแล้ว กล้วยตานีที่ออกปลีกลางต้นนี้บางความเชื่อกล่าวว่า...พวกชายหนุ่มที่ยังเป็นโสดอยู่ ถ้าเป็นผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับพรายนางตานี ก็จะไปทำพิธีเซ่นวัก แล้วไปที่ต้นกล้วยตานีในยามค่ำคืน เพื่อกล่าวคำเกี้ยวจีบ ประเล้าประโลมพรายนางตานี เพื่ยรพยายามจนกว่าพรายนางตานีจะใจอ่อนเห็นอกเห็นใจ รับรักชายหนุ่ม จากนั้นใช้มีดเขี่ยโคนกล้วยที่มีลักษณะเป็นเหมือนเหง้า เอามาก้อนหนึ่งแกะสลักเป็นรูปผู้หญิงใส่ตลับหรือภาชนะอื่นไว้ แล้วเซ่นวักทุกเช้าเย็น ทำอย่างนี้อยู่หลาย ๆ วัน พรายนางตานีก็จะปรากฏร่างให้เห็นในความฝันเป็นผู้หญิงสาวรูปร่างหน้าตาสวยงาม สมดั่งใจที่ในห้วงจินตนาการมาก่อน แล้วนางจึงยอมตนเป็นเมียผู้นั้น อีกความเชื่อหนึ่งกล่าวยามใดกล้วยตานีแทงปลีออกกลางลำต้น เชื่อว่ามีกุมารทองสิงสถิตอยู่ หากผู้ใดนำไปเลี้ยงดูและรักษาให้ดีจะให้คุณแก่ผู้นั้น เช่นเดียวกับกุมารทองที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องขุนช้าง-ขุนแผนเลยทีเดียว

กล้วยตกรื้อกลางลำต้นได้อย่างไร

มักจะมีข่าวปรากฏตามสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอเกี่ยวกับผู้คนที่เดินทางไปจุดธูปเทียนบูชา กราบไหว้ต้นกล้วย ปรารถนาออกหัวปลีกล้วยพญานาคบ้าง ออกลูกตกรื้อกลางลำต้นบ้าง ว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ เพื่อขอโชคลาภเงินทอง จากปรากฏการณ์เหล่านี้แท้ที่จริงแล้ว เกิดจากต้นกล้วยเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่พร้อมที่จะตกรื้อออกผล แต่ปรากฏว่าในระยะนั้นแกนกลางลำต้นหรือส่วนยอดได้รับอันตราย จากการถูกทำลายโดยสาเหตุต่าง ๆ เช่นหนอนหรือแมลงกัดกิน หรือคล้าย ๆ กับมีสิ่งอื่นใดมาปิดกั้นแกนกลางของกล้วยเอาไว้กั้นไม่ให้ขึ้นไปส่วนของปลายยอดได้ เมื่อช่อดอกที่แทงขึ้นมาจากเหง้าใต้ดินมาเจอกับสิ่งที่กั้นเอาไว้ก็เลยต้องพยายามดันหรือเบ่งจนกระทั่งลำต้นปริแตกเป็นทางยาว ให้หน่อหรือปลีกล้วยแทงออกที่รอยแผลด้านข้างของลำต้นใต้บริเวณจุดที่เกิดเหตุ จากนั้นจึงเจริญเติบโตต่อไปได้ตามปกติ จากปรากฏการณ์เช่นนี้ เราสามารถนำไป

ประยุกต์เพื่อกำหนดหรือบังคับให้กล้วยออกเครือกลางลำต้นได้ตามที่เราต้องการ น่าจะส่งผลดีต่อวงการเกษตร กลุ่มผู้ปลูกกล้วย เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป ทั้งนี้การปลูกกล้วยในระบบเชิงการค้าส่วนใหญ่มักประสบกับ ปัญหาต้นกล้วยคอกหักเมื่อตอนตกเครือ เนื่องจากเครือกล้วยมีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเจอพายุพัด กระหน่ำซ้ำเข้าไปอีก ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย จึงต้องป้องกันโดยหาไม้ไผ่มาค้ำยันต้นกล้วย ให้แข็งแรง ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น จากปัญหาเหล่านี้ หากสามารถลดระดับการออกเครือให้ต่ำลงมา แทนการ ออกเครือบนปลายยอดของลำต้นได้แล้ว ต่อจากนั้นจึงค่อยมีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ดีขึ้น ก็จะสามารถช่วยลดความเสียหายจากต้นกล้วยคอกหัก ช่วยลดต้นทุนการผลิตลง อีกทั้งสะดวกในการบริหารจัดการในแปลงปลูก ได้แก่ การพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช การพ่นธาตุอาหาร ฮอโมนพืช การห่อเครือ การเก็บเกี่ยวผลผลิต แม้กระทั่งการกำหนดทิศทางของการตกเครือให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้ จึงส่งผลดีต่อการผลิตกล้วยให้มี คุณภาพสู่มาตรฐานสากล

ขั้นตอนการบังคับกล้วยตกเครือกลางลำต้น

- 1) เลือกแปลงปลูกกล้วยที่มีอายุ 7 เดือนขึ้นไป
- 2) สังเกตการเกิดใบธงของกล้วย โดยอาศัยหลักการทั่วไปว่า ใบกล้วยในช่วงการเจริญเติบโตจะมี ขนาดและจำนวนเพิ่มขึ้นจนถึงใบที่ 33 หลังจากนั้นใบจะเริ่มเล็กลงประมาณ 6-8 ใบ จากนั้นจึงออกดอก(ปลี) ดังนั้น กล้วยจะต้องมีใบอย่างน้อย 39 ใบจึงจะแทงช่อดอก แต่ในทางปฏิบัติจริงไม่สามารถนับจำนวนใบตั้งแต่ ใบที่ 1 ถึงใบที่ 33 ได้ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการจดจำและมีความคลาดเคลื่อนในวันปลูก อีกทั้งไม่สามารถ นำไปปฏิบัติจริงในแปลงเกษตรกรได้ จึงอาศัยการสังเกตขนาดใบที่ยังม้วนอยู่โดยลักษณะการม้วนจะหลวม ๆ และมีขนาดสั้นลง มองได้โดยสายตาสอดคล้อง ซึ่งต่างจากการม้วนของใบในช่วงการเจริญเติบโตจะมีลักษณะ ม้วนแน่น ยาวใกล้เคียงกับใบปกติ
- 3) ทำการเจาะลำต้น โดยสังเกตใบม้วนด้านที่มีการทับซ้อนกันอยู่ ใบกล้วยขณะม้วนอยู่ ส่วนขาวจะ ม้วนทับซ้อนแล้วจะคลี่จากปลายลงมาหาโคนใบ ในฤดูร้อนใบกล้วยใช้เวลาคลี่ 4 วัน ฤดูหนาวใช้เวลา 14 วัน ดังนั้นให้สังเกตด้านที่ใบมีการทับซ้อนกัน นั่นคือด้านที่ปลีกล้วยจะโค้งโผล่ออกมา และด้านนี้เองร่องของใบธง จะโอบกั้นเครือกล้วยไว้โดยธรรมชาติเพื่อป้องกันปลีอ่อนถูกกระทบกระเทือน แล้วจึงทำการเจาะลำต้นด้านนี้ ด้วยมีดปลายแหลม ให้มีแผลกว้าง 9 เซนติเมตร ยาว 15 เซนติเมตร เจาะเป็นรูสี่เหลี่ยมผืนผ้าตามความยาว ของลำต้น แล้วแกะกาบกล้วยออกเป็นชั้น ๆ จนกระทั่งพบแกนกลางของต้นกล้วย จากนั้นตัดแกนกลางออก เท่ากับความยาวของแผล แล้วจึงใช้วัสดุพลาสติกแผ่นแข็ง(ฟิวเจอร์บอร์ด) กว้างประมาณ 8-9 เซนติเมตร สอด เข้าไปเพื่อกั้นแกนกลางลำต้นกล้วยด้านบนของแผล จากนั้นตาดอกที่อยู่กลางเหง้าใต้ดินจะเจริญเติบโตผ่าน กลางลำต้นเหนือดินแล้วโผล่ออกมาทางยอดใช้เวลาประมาณ 30 วัน เมื่อดอกปลีกล้วยงอกจากเหง้าใต้ดิน ขึ้นมาชนกับแผ่นพลาสติกที่กั้นไว้ จึงทำให้หน่อหรือปลีกล้วยเลี้ยวโค้งออกมา ปรากฏให้เห็นเครือกล้วยออก กลางลำต้น

4) ติดป้ายบอกวันที่/เดือน/ปี ที่ทำการเจาะลำต้นเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่ของตนเอง

5) ให้ทำการพ่นสารป้องกันเชื้อราและสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช บริเวณแผลที่ทำการเจาะทันที ด้วยเมทาแลกซิล(Metalaxyl) ผสมกับอะบาเม็กติน(Abamactin) ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในฉลาก หลังจากนั้นฉีดพ่นทุกอาทิตย์ เพื่อป้องกันโรคตายพราย โรคเหี่ยวของกล้วย ด่างวงไขเหง้า ไขลำต้น ไขกาบใบ เป็นต้น

6) บำรุงรักษาลำต้นด้วยการให้น้ำ ให้อปุ๋ย ตัดแต่งใบแก่ ให้เหลือใบไว้บนลำต้นประมาณ 8-10 ใบ และตัดหน่อกล้วยออกทิ้ง ในกล้วยหอม กล้วยไข่ ให้ไว้เฉพาะต้นแม่เพียงหนึ่งต้น ส่วนกล้วยน้ำว้ายอมให้มีหน่อได้ไม่เกิน 2-3 หน่อต่อต้น